

σφύρα μου κλέφτικα

Παρασκευή, 7 Σεπτεμβρίου 2012

9:25 μμ

as10_75

Σημασία

Άσχετο με τους κλέφτες του 21.

Εννοεί κρυφά, κλεφτά, λαθραίως ή συνθηματικά.

Τουτέστιν ειδοποίησε με χωρίς οι άλλοι να το αντιληφθούν.

Χωρίς βέβαια να σημαίνει ότι και οι κλέφτες δεν σφυριζαν. (βλ. [Ποίηση](#))

**ΚΛΕΠΤΙΚΑ, Ἐπιρρ. Ἐλληνισί Κλεπτικῶς, Λαθραίως
(furtivement, à la dérobée). Ζ. Κατακρούει.**

Κοραή - Ἄτακτα 9359.191 [319]

Παραδείγματα

Ἄμα σου επιστρέφει τα λεφτά **σφυρά μου κλέφτικα**

Ανάλογες φράσεις **γράψε μου, γράψε με Καραμπουρνιώτη**

Το νόημα είναι **ειδοποίησε με.** (ειρωνικά)

Ὅμως όχι **άμα με ξαναδείς γράψε μου.**

Το σωστό **άμα με ξαναδείς γράψε με.** Φράση του Βυζαντινού μαθητή στον επιμελητή της τάξης, τον πρωτόσχολο (καρφής ή ρουφιάνος): Αν με ξαναδείς να ατακτώ γράψε με στο κατάλογο των ατακτούντων για τον δάσκαλο.

Ποίηση

«Βασίλη, κάτσε φρόνιμα, νά γίνης νοικοκύρης,
γιά ν' απόκτησης πρόβατα, ζευγάρια κι αγελάδες,
χωριά κι άμπελοχώραφα, κοπέλια νά δουλεύουν.
— Μάννα μου, έγώ δέν κάθομαι νά γίνω νοικοκύρης,
νά κάμω άμπελοχώραφα, κοπέλια νά δουλεύουν,
καί νά μαι σκλάβος των Τούρκων, κοπέλι στους γερόντους.
Φέρε μου τ' αλαφρό σπαθί καί τό βαριό τουφέκι,
νά πεταχτώ σάν τό πουλί ψηλά στά κορφοβούνια,
νά πάρω δίπλα τά βουνά, νά περπατήσω λόγκους,
νά βρώ λημέρια τών κλεφτών, γιατάκια καπετάνων
καί **νά σουρίξω κλέφτικα**, νά σμίξω τούς συντρόφους,
πού πολεμούν μέ τήν Τουρκιά καί μέ τούς Αρβανίτες».

ΤΟΥ ΖΑΧΑΡΑΚΗ

θέλετε δέντρ* άνθήσεχε, θέλετε μαραθήχε,
'ς χόν ήσκιο σας δεν κάθομαι μήτε καί 'ς χή δροσιά σας·
μόν' καρτερώ τήν άνοιξη, όμορφο καλοκαίρι,
νά μπουμπουκιάση τό κλαρί, ν* άνοιξη τό ροδάμι,
νά βγω ψηλά 'ς τόν Άρμυρό, ψηλά 'ς τήν Παλιοβοϋνα,
γιά νά **σιουρίξω κλέφτικα**, νά μάσω τά μπουλούκια.

Αρχαία κρυφά μηνύματα

Όταν το σφύριγμα, έστω και κλέφτικο, δεν αρκεί

Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, ο Ιστιαίος, πρώην τύραννος της Μιλήτου και «φιλοξενούμενος» στην αυλή του Δαρείου για λόγους προληπτικής επιτήρησης, ήθελε να ειδοποιήσει τον διάδοχό του στη διοίκηση της Μιλήτου, Αρισταγόρα, να κηρύξει επανάσταση κατά των Περσών. Την άνοιξη του 499 π.Χ. λοιπόν κούρεψε έναν έμπιστο δούλο του και έγραψε στο δέρμα του κεφαλιού του το μήνυμα «Ιστιαῖος Ἀρισταγόρα· Ἴωνιαν ἀπόστησον» (ο Ιστιαίος προς τον Αρισταγόρα: ξεσήκωσε σε αποστασία την Ιωνία). Στη συνέχεια περίμενε να μεγαλώσουν τα μαλλιά του δούλου και τον έστειλε στον Αρισταγόρα, με την προφορική οδηγία να ζητήσει από τον Αρισταγόρα να τον κουρέψει, για να φανεί το μήνυμα που μεταφέρει.

Παραδοσιακή επικοινωνία των ερωτευμένων

Ραβασάκια

Είναι κρυφά σημειώματα που ανταλλάσσουν οι ερωτευμένοι. Σήμερα λέγεται για κάθε σημείωμα. Πχ. Το ραβασάκι της εφορίας.

Υποκοριστικών του ραβάσιον < πιθανόν από το < ραβδάσιον (με τσιτακισμό) < ραβδάκιον υποκοριστικό του ράβδος.

Τα ραβάσια (πήγαιναν ζευγάρι) ήταν ραβδάκια που χρησίμευαν σαν πιστοποιητικά δοσοληψιών. Ο οφειλέτης και ο δανειστής (ο αγοραστής και ο πωλητής) κρατούσαν ο καθένας το ραβασί του. Όταν γίνονταν μια πώληση τοποθετούσαν τα ραβάσια δίπλα δίπλα και τραβούσαν μια χαρακιά με ένα μαχαίρι. Μετά έπαιρνε ο καθένας πίσω το ραβάσι του. Κανένας από τους δυο δεν μπορούσε να προσθέσει μονός του ή να αφαιρέσει μια χαρακιά, αφού απαιτείτο η συνύπαρξη 2 ραβασιών. Αργότερα αντί για ραβάσια χρησιμοποίησαν σημειώματα (βλ. μπακαλοτεφετερο) από τότε καθιερώθηκαν τα ραβασάκια των ερωτευμένων.

Την ίδια φιλοσοφία ακλουθούσε και η "Κρυπτεία Σκυτάλη" των αρχαίων Ελλήνων.

Οι σκυτάλες είχαν διαφορετική διάμετρο. Κάθε σκυτάλη κόβονταν στα δυο.

Ο αποστολέας του μηνύματος κρατούσε το ένα μέρος και ο παραλήπτης το άλλο. Μια ταινία τυλίγονταν πάνω στη σκυτάλη. (βλ. εικόνα) Γράφαμε το μήνυμα πάνω στην ταινία. Το ξετύλιγαν και το έστελναν με αγγελιαφόρο στον παράλυτη. Εκείνος τύλιγε την ταινία στην δίκη του σκυτάλη (ισοπαχή με του αποστολέα) και διάβαζε το μήνυμα.

Σκυταλωτούς τροχούς: Ραβδωτούς. Ἡ **σκυτάλη** παρ' Ἀττικοῖς βακτηρίαν σημαίνει. Καὶ ὄφως δε ἐστὶ τι εἶδος οὕτως καλούμενον. Καὶ παρὰ Λακεδαιμονίους ἐπι βακτηρίας τάττεται. Καὶ σκυταλίδες, **καμπῶν*** εἶδος· ὃ ἐστὶ ζῶόν τι. Παρὰ Ἀλεξανδρεῦσί τε εἶδος καρίδων, καὶ σκευῶς τι ἐν τῇ νηϊ· καὶ σκυταλουμένη, ξύλω τυπτομένη. σκυτάλη δε, πίναξ, δέλτος. Ἔθος δε Λακεδαιμονίους χρῆσθαι σκυτάλη ἀντι τῶν γραμματειῶν.
642

*)πβλ. με τα βακτήρια ἢ βακτηρίδια τῆς μικροβιολογίας που ονομάσθηκαν ἐτσι λόγω του σχήματος.

Εργολαβία

Ὁ εραστής **γυρόφερνε*** τὸ σπίτι τῆς ἀγαπημένης του καὶ οἱ φίλοι τον ρωτοῦσαν κοροϊδευτικά "εργολαβία τὸ πῆρες τὸ σπίτι;". Ἐπειδὴ οἱ εργολάβοι τριγυρίζουν τὸ σπίτι γιὰ νὰ κάνουν ἐπιμετρήσεις καὶ ἐκτιμήσεις γιὰ βαψίματα, σοβαντίσματα καὶ ἐπισκευές. Ἀπὸ αὐτὴ τὴ φράση κατάντησε εργολαβία νὰ σημαίνει φλερτ, ἐρωτικὴ πολιορκία. Κατὰ κύριο λόγο τὴν εργολαβία τὴν κάνει ὁ ἀντρας. Με τὴν μεταφορικὴ ἐννοια ὁμως τὴν κάνει καὶ ἡ γυναικὰ .

Πβλ. τὸ ἀντίστοιχο στιχάκι
Ὅποια δὲν κάθεται καλὰ
Καὶ κάνει **εργολαβία**
Στὸ γάϊδαρο
καὶ στὸν παπά
Καὶ στὴν ἀστυνομία

Που σημαίνει διαπόμπευση, ἀφορισμός, φυλακὴ (Ἡ μοιχεία ἀποποινικοποιήθηκε ἐσχάτως.)

*) Πβλ. ΦΡ «τὴ γυροφέρνει χρόνια τώρα γιὰ νὰ τὴν παντρευτεῖ» .

Βήχας

Εἶναι γνωστὸ πόσο βοηθητικὸς εἶναι ὁ βήχας γιὰ τοὺς ψάλτες. Ὅμως ἦταν καὶ συνθηματικὸ γιὰ τοὺς εργολάβους-εραστὲς. Πβλ. τὸ γνωστὸ τραγουδάκι :

Ἀπὸ τὴν πόρτα σου περνῶ
βήχω καὶ **ξεροβήχω**
Κι δὲν γυρίσεις νὰ σε δω ...
σου κατουρῶ τὸν τοῖχο.

Καὶ τὸ ἄλλο

Ἐλα πέρασε καὶ **βήξε**
Κι ἔνα πετραδάκι ρίξε.

Τὸ πετραδάκι ριχνοταν στὰ παραθυρόφυλλα τῆς καλῆς του.

Το κακό αυτό συνήθειο εξόργιζε τους πατεράδες με χριστιανικές αρχές που απειλούσαν τον **Λεγάμενο** λέγοντας "Θα σου κόψω εγώ το βήχα" η φράση αργότερα πήρε την γενική σημασία της απειλής όπως:

- Θα σε συγυρίσω
- Θα σε φτιάξω
- Θα σε χέσω
- Θα σε κανονίσω
- Έννοια σου, κι εγώ σε βάφω κ.α .

βλ. **διαπόμπευση**

Σφυρίζω σφυρίζω για να βγεις μα δεν βγαίνεις

Ο συνηθέστερος τρόπος βέβαια ήταν το σφύριγμα.
Σπάνιο τραγουδάκι του 1943, των Ριτσιάρδη -Γιαννουκάκη

Περνώ κάθε βράδυ
στο σπίτι σου απ' έξω
και μες στο σκοτάδι
χωρίς να προσέξω
τους περαστικούς

Σφυρίζω, σφυρίζω για να βγεις
μα δεν βγαίνεις
και τότε δακρύζω
που τόσο επιμένεις
και ούτε μ' ακούς

Χωρίσαμε το ξέρω
για μια μικρή απιστία
μα τώρα υποφέρω
και δεν στο λέω αστεία

Θα 'ρθώ να σου μιλήσω
και να στ' ομολογήσω
πως δεν μπορώ να ζήσω
από σένα μακριά

ΑΝΤΙΑΣ

Τα σφυρίγματα στο χωριό του Αντιά είναι μια πανάρχαια συνήθεια που διατηρείται μέχρι τις μέρες μας αλλά τείνει να χαθεί.

Οι γέροντες του χωριού μπορούν και μιλούν μεταξύ τους με σφυρίγματα που αντικαθιστούν την ομιλία.

Μπορούσαν να επικοινωνούν από βουνό σε βουνό και από λόγγο σε λόγγο, χάρη στη μεγάλη εμβέλεια των αντίλαλων που προκαλεί η γη.

Η επικοινωνία δεν περιορίζεται μόνο σε απλές κουβέντες, αλλά σε ολόκληρες προτάσεις που αποδίδονται με απόλυτη ευκρίνεια.

Ο ιδιαίτερος αυτός τρόπος συνεννόησης των Αντιωτών τούς έχει φέρει μέχρι το Μέγαρο Μουσικής, σε συνάντηση παραδοσιακής μουσικής.

Ωστόσο έχουν και αυτοί τα παράπονά τους με τους... οδοντογιατρούς!

Οι τεχνητές οδοντοστοιχίες που τους φτιάχνουν δεν έχουν τα απαιτούμενα κενά ανάμεσα στα δόντια και χαλάνε τον ήχο και τη σίξιξη!

Τοπικό πανηγύρι/γιορτή στο χωριό είναι Κοιμήσεως Θεοτόκου (28 Αυγούστου με το παλιό ημερολόγιο)

ΕΙΚΟΝΕΣ

Fig 3: Push tongue back into mouth.